

PROFESORUL MIRCEA BABEȘ
LA 65 DE ANI

Mircea Babeș s-a născut la București la 13 decembrie 1941. A urmat școala generală și liceul în București, formându-și o bună cultură generală, între altele prin însușirea mai multor limbi moderne de largă circulație (franceză, engleză, germană, rusă). Între anii 1959-1964 a studiat la Facultatea de istorie a Universității din București; în ultimii doi ani de studii (1962-1964) a urmat, ca specializare, cursurile secției de istorie veche și arheologie, având ca profesori savanți străluciți: Ion Nestor, Dionisie M. Pippidi, Gheorghe Ștefan, Emil Condurachi, Dumitru Tudor, Dumitru Berciu. Încă din acești ani a participat la săpăturile arheologice pe diferite șantiere, câștigând o bună experiență pentru profesia de arheolog. A absolvit facultatea cu o teză despre *Sarmații în stepele nord-pontice*, o problemă a istoriei noastre vechi care l-a preocupat și în anii următori. Îndată după licență a fost încadrat (la 1 noiembrie 1964) cercetător științific stagiar la Institutul de Arheologie din București; au urmat apoi treptele științifice cunoscute în sistemul de promovare al Academiei Române: cercetător științific în 1968, cercetător științific principal III în 1976, cercetător științific II în 1992, cercetător științific I în 1996; între 1990-1994 a fost director adjunct al Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan” din București, secundându-l pe profesorul Petre Alexandrescu.

În atmosfera de emulație științifică din această instituție, în cadrul ședințelor de comunicări științifice sau pe șantierele arheologice, s-a format și dezvoltat personalitatea sa științifică. A participat la săpăturile arheologice de amploare pe mai multe șantiere, sub conducerea științifică proprie sau ca membru în diferite

SCIVA tomul 58, nr. 1-2, București, 2007, p. 5-10

colective de cercetare: Borosești (jud. Iași; 1968-1978), Cârlo-mănești (jud. Buzău; 1967, 1972-1981, reluate în 2001 și continuate până în prezent), Enisala (jud. Tulcea, 1968-1969), Poienești (jud. Vaslui, 1979-2000), Reșca-Romula (1965-1970), Zimnicea (jud. Teleorman, 2000-2004). De asemenea, a efectuat numeroase sondaje arheologice și săpături de salvare: la Fântânele (jud. Teleorman, 1965), Giurgiu (1965), Davideni, Ghelăiești și Bârgăoani (jud. Neamț, 1968-1969), Hamcearca (jud. Tulcea, 1968). Mai multe dintre săpăturile săpăturile amintite aici, precum cele de la Borosești, Ghelăiești sau Poienești au constituit baza solidă, originală a tezei sale de doctorat: *Moldova centrală și de nord în secolele II-I î.e.n. (cultura Poienești-Lukaševka)*, inițiată sub conducerea mentorului său științific și moral Ion Nestor și susținută, din păcate, abia după dispariția acestuia, în 1978 la Universitatea din București.

În formarea sa, de asemenea, Mircea Babeș a beneficiat de mai multe ocazii propice de specializare în străinătate: ca bursier al Fundației Alexander von Humboldt, la Universitatea din Saarbrücken (Germania) – Institut für Vor- und Frühgeschichte, sub conducerea prof. dr. Rolf Hachmann (1971-1972; cu rechemări pentru stagii mai scurte în 1975, 1979-1980, de mai multe ori după 1989); bursier UNESCO, “Bursa G. Katzarow”, la Institutul de Tracologie din Sofia, la invitația prof. Al. Fol (1977). A mai efectuat, de-a lungul timpului, scurte stagii și călătorii de documentare în Austria, Belgia, Bulgaria, Cehia, Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Grecia, Italia, Iugoslavia, Luxemburg, Marea Britanie, Republica Moldova, Olanda, Polonia, Portugalia, Slovacia, Suedia, Turcia, Ungaria, URSS.

Ca recunoaștere a personalității sale științifice, în anul 1991 a fost ales membru corespondent (*ab epistulis*) al Institutului Arheologic German.

Mircea Babeș și-a format o excelentă specializare în domenii diverse: civilizația și istoria geto-dacilor în epoca preromană (a doua epocă a fierului); istoria și arheologia bastarnilor (vezi studiul monografic asupra culturii Poienești-Lukaševka); dacii liberi și primele migrații în spațiul extracarpatic, în epoca romană (sarmații, goții); unele probleme de rit și ritual funerar în Imperiul roman; istoria arheologiei în România (vezi în acest sens ediția critică Alexandru Odobescu); arheologie practică (metode de teren, organizare, legislație, teorie).

După reorganizarea catedrei de istorie antică și arheologie de la Facultatea de istorie a Universității din București, a fost solicitat să ocupe o catedră universitară: mai întâi ca profesor invitat (1994), apoi profesor titular (1 noiembrie 1996). Pentru dezvoltarea învățământului arheologic din Facultatea de istorie a organizat în 1997, cu sprijinul decanatului, Seminarul de arheologie (cu o bogată bibliotecă, realizată între altele prin importante donații, din țară și străinătate), al cărui director a fost numit prin decizia nr. din 48/8.01.1998 a rectorului Universității din București. De altfel, o bună parte din acești zece ani ai activității sale de profesor s-au consumat în munca de organizare și perfecționare a acestui seminar. Este titularul cursului de *Arheologie generală*, precum și al mai multor de cursuri și seminarii de specialitate pentru anii superiori de studii și masterat (*Arheologie funerară*; *Arheologie*

militară; Schimbare culturală, difuziune și migrații în protoistorie; Cultura geto-dacică clasică; Istoria arheologiei în România).

Mircea Babeș are o adevărată chemare pentru misiunea de dascăl (de altfel, în tinerețea sa, colegii mai în vârstă îl gratulau – în glumă, dar și cu ușoară invidie – cu apelativul “domnul profesor”). Ajuns la catedră, s-a dovedit un excelent profesor: savant și metodic, exigent dar totodată generos cu tinerii dornici a se aventura în profesia dificilă dar fascinantă a arheologiei.

De asemenea, încă înainte de transferul la facultate, a contribuit la instruirea practică a studenților pe șantierele arheologice a căror conducere a deținut-o (Cârlomănești, Poieniști); a condus numeroase lucrări de licență, precum și seminarii de pregătire a lucrărilor de licență. Este de asemenea conducător de doctorat: din 1991 la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” din București, iar din 1999 și la Universitatea din București (domeniul *Științe umane – istorie*). În jurul său s-au grupat, la Seminarul de arheologie de la Facultatea de Istorie și la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, precum și în cadrul diverselor proiecte de cercetare, un număr important de studenți și tineri cercetători (în special dintre cei care l-au preferat ca profesor coordonator pentru lucrări de licență, de masterat sau de doctorat).

După transferarea la Universitate, a continuat să funcționeze cu o jumătate de normă la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române. Din 1972 este membru în colegiul de redacție al revistei *Studii și cercetări de istorie veche și arheologie*, iar din 1995 redactor șef al acestei publicații.

Trebuie menționat efortul apreciabil, de peste 30 de ani, pe care l-a depus în Colegiul de redacție al revistei SCIVA, ulterior în calitate de redactor șef al acestei publicații, dedicându-se fără preget, citind fiecare manuscris, îndreptând, traducând, stimulând autorii tineri să publice în paginile revistei, implicând activ în munca de redacție pe ceilalți membri ai Colegiului, încercând să ridice permanent nivelul acestei publicații la standardele științifice internaționale. De menționat că normele de redactare după care revista se orientează și în prezent au fost elaborate de Mircea Babeș.

Este de asemenea un vechi membru al Comisiei Naționale de Arheologie; aici a avut, în mai multe rânduri, o atitudine fermă, în cazul unor proiecte disputate (în special dintre cele care aduc prejudicii patrimoniului arheologic național, precum controversatul proiect de exploatare auriferă de la Roșia Montană). Este de asemenea membru al unor asociații savante: președinte de onoare al *Clubului Humboldt din România*, membru al Consiliului Permanent (din 1991) și al Comitetului Executiv al Uniunii Internaționale de Științe Preistorice și Protoistorice (ales la Congresul de la Liège, 2001), precum și președinte al Comisiei 1 (istoria arheologiei) a UISPP.

Profesorul Mircea Babeș are o bună experiență în programe de cercetare naționale și internaționale: coordonator, o vreme, al grupei București a proiectului

Römische Funde in europäischen Barbaricum, în colaborare cu Römisch-Germanische Kommission, Frankfurt-am-Main (1995-1999); responsabil pentru România (și coordonator pentru România și Bulgaria) al proiectului *Lexikon zur Keltischen Archäologie*, coordonat de Academia Austriacă de Științe; Grant CNCSIS D 191, *Program complex de cercetare și formare în domeniul arheologiei* (director de grant, 2001-2002); coordonator al grupului român de lucru pentru programul AREA = *Arhivele Arheologiei Europene*, în Programul Cultura 2000 (Université Paris X - Nanterre, derulat de la 1 septembrie 2005, până în 2008).

Cu fondurile rezultate din aceste proiecte s-a îmbogățit baza de informare (bibliotecă, aparatură electronică) a Seminarului de arheologie de la Facultatea de istorie și s-au publicat câteva cărți valorificând activitatea didactică și de cercetare a unor membri ai seminarului. Din aceleași fonduri au fost finanțate călătoriile de documentare și participări la congrese, precum și, pentru 25 studenți și doctoranzi, scurte stagii de inițiere în străinătate.

Ca om de știință, Mircea Babeș a participat de asemenea la numeroase congrese internaționale, susținând comunicări și (sau) intervenții, în anii: 1971 (Belgrad, al VIII-lea Congres al Uniunii Internaționale de Științe Preistorice și Protoistorice – UISPP); 1976 (București, al II-lea Congres internațional de Tracologie); 1979 (Berlin, simpozionul *Palast und Hütte*, organizat de Fundația Humboldt); 1980 (Londra, colocviul anglo-român de arheologie și istorie veche; București, colocviul româno-german, în colaborare cu Universitatea din Saarbrücken); 1981 (București, colocviul româno-slovac, în colaborare cu Institutul de Arheologie din Nitra); 1983 (Brežice, Iugoslavia, simpozion privind epoca Latène în Europa centrală și de sud-est; Meiningen, RDG, simpozionul internațional *Frühe Völker in Mitteleuropa*); 1984 (Xanti, Grecia, simpozionul internațional *Influență, difuziune, migrație*); 1988 (București, colocviul româno-german *Imperiul roman și relațiile sale cu popoarele învecinate în secolele I-IV*, în colaborare cu Goethe-Institut; Mainz, colocviul *Transilvania în epoca romană și epoca migrațiilor*, organizat de Arbeitskreis für Siebenbürgische Landeskunde); 1990 (Chișinău, conferință arheologică internațională); 1991 (Bratislava, al XII-lea Congres UISPP); 1993 (Roma, Accademia di Romania, colocviul internațional *Roma Traiana – La Romanité Orientale*); 1996 (Leipzig, al II-lea Congres German de Arheologie; Atena, conferința *L'Archéologie roumaine aujourd'hui*, în colaborare cu Ministerul Grec al Culturii, Direcția antichităților preistorice și clasice); 1997 (Saarbrücken, colocviul internațional *Archäologische Denkmalpflege im vereinten Europa*, organizat de Verband der Landesarchäologen in der Bundesrepublik Deutschland); 1998 (Marburg/Lahn, al V-lea colocviu internațional al Seminarului de Preistorie, cu tema *Kontakt - Kooperation - Konflikt. Germanen und Sarmaten zwischen dem 1. und 4. Jh. n. Chr.*); 2000 (Leipzig, conferința internațională *In Research of Identities: people – tribe – culture – ethnos*, organizată de Universitatea din Leipzig); 2001 (Liège, al XIV-lea Congres UISPP);

Budapesta, a II-a conferință a Societății Humboldt din Ungaria); 2003 (Berlin, conferința internațională *Die Anfänge der ur- und frühgeschichtlichen Archäologie als akademisches Fach (1890-1930) im europäischen Vergleich*, organizat de Universitatea Humboldt); 2004 (Göteborg, conferința internațională *Histories of Archaeology. Archives, ancestors, practices*; Stockholm, conferința internațională *Romania – cultural contacts through centuries*, cu ocazia expoziției arheologice românești „Goldschatter – Rumänien under 7000 år”); 2005 (Tomar, Portugalia: program intensiv în cadrul acordului Erasmus-Socrates pe tema managementului arheologic, cu participanți, studenți și profesori, din Portugalia, Brazilia, Senegal, Italia, Cehia, Estonia, Suedia, România; Budapesta: masă rotundă internațională cu tema *Les civilisés et les barbares, V-II s. av. J.-C.*; Cork, Irlanda: Congresul Asociației Europene a Arheologilor – participare la întâlnirea de lucru a proiectului “Archives of European Archaeology” - AREA; Sofia, Conferința internațională Humboldt: *Challenges of the science in south-east european countries before their membership in European Union*); 2006 (Praga, seminarul științific *Sites of Memory*, în cadrul proiectului AREA; Paris, colocviul *Celtes et Gaulois*, Collège de France; Durham, Marea Britanie, reuniunea AREA și colocviul *Networks, contacts and competition in the history of archaeology*; Lisabona, Congresul XV al UISPP).

De asemenea, a fost solicitat cu conferințe publice la Universitățile din Bochum (1970, 2000), Saarbrücken (1971), München (1980), Marburg/Lahn (1981), Berlin – Freie Universität și Humboldt-Universität (1994, 1998, 2004), Klagenfurt (1999), Viena (2001), la Römisch-Germanische Kommission (1970, 1980), la muzeele din Dresda (1973), Halle (1973, 1998), Schwerin (1973), Potsdam (1983), la Institutul de Arheologie din Sofia (1977).

Profesorul Mircea Babeș are o operă științifică importantă. Reținem în primul rând lucrările independente: *Das Gräberfeld von Les Jogasses*, Rudolf Habelt Verlag, Bonn, 1974 (seria *Saarbrücker Beiträge zur Altertumskunde*, 13); *Die Poienesti-Lukaševka-Kultur. Ein Beitrag zur Kulturgeschichte im Raum östlich der Karpaten in der letzten Jahrhunderten vom Christi Geburt*, Rudolf Habelt Verlag, Bonn, 1993 (seria *Saarbrücker Beiträge zur Altertumskunde*, 30); colaborare la *Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României*, vol. I-III (1994, 1996, 2000) și tratatul de *Istoria Românilor*, vol. I, București 2000; editor al unor lucrări: Al. Odobescu, *Opere*, vol. IV: *Tezaurul de la Pietroasa*, București, 1976; M. Operman, *Tracii între arcul carpatic și Marea Egee*, București, 1988; *Civilisation grecque et cultures antiques périphériques. Hommage à Petre Alexandrescu à son 70e anniversaire*, București, 2000 (în colaborare cu Alexandru Avram); un număr important de studii, articole și recenzii apărute în publicații periodice din țară (Dacia, Studii și Cercetări de Istorie Veche și Arheologie, Arheologia Moldovei) și străinătate (Bericht RGK, Archäologisches Nachrichtenblatt, Reallexikon der Germanischen Altertumskunde), comunicări publicate în volumele de acte ale

diverselor congrese la care a luat parte sau câteva contribuții în volume omagiale. Un loc important îl dețin și numeroasele recenzii și prezentări de cărți, în fapt adevărate studii, cu observații critice și interpretări originale.

Pentru meritele sale în domeniul cercetării, Mircea Babeș a fost în două rânduri laureat al unor premii naționale: premiul „Perpessicius”, acordat de Muzeul Literaturii Române și de revista *Manuscriptum* pentru cea mai bună ediție critică a anului 1976 (Al. Odobescu, *Opere*, vol. IV); premiul „Vasile Pârvan” al Academiei Române pe anul 1993 pentru monografia *Die Poienesti-Lukaševka-Kultur* (Bonn, 1993).

Încercând a creiona personalitatea științifică a lui Mircea Babeș, mai trebuie menționat un aspect deloc neglijabil: a risipit cu dărnicie, asemenea marilor săi dascăli, din știința sa în primul rând în relația intimă cu elevii săi – studenți, masteranzi sau doctoranzi –, în discuții amicale cu colegii, cu ocazia unor comunicări științifice sau la sesiunile anuale de rapoarte arheologice, prin referate de specialitate solicitate de diverse publicații academice, ca membru în colectivul de redacție, iar apoi ca redactor șef al revistei SCIVA.

Pe lângă calitățile sale de cercetător și profesor, Mircea Babeș este și un bun coleg, având numeroși prieteni în țară și în străinătate. Este adevărat că spiritul său exigent și-a atras uneori adversități și critici din partea colegilor de specialitate și mai cu seamă a celor din afara (sau de la marginea) profesiei de arheolog.

La 65 de ani, colegul Mircea Babeș este în plenitudinea posibilităților, ca om de știință și profesor. Membrii colegiului de redacție al revistei SCIVA îi doresc în continuare sănătate, putere de muncă și mulți ani plini de realizări în slujirea științei istoriei și a arheologiei românești.

Constantin C. Petolescu

NOTA REDACȚIEI: Din păcate, la solicitarea profesorului M. Babeș de a i se prelunge activitatea de profesor sau pentru a i se acorda titlul de *profesor consultant*, rectoratul Universității București a dat următorul răspuns: „Vă facem cunoscut că Senatul Universității București întrunit în data de 14.06.2007 a luat act de hotărârea Consiliului Facultății de Istorie și nu a validat prelungirea activității dumneavoastră în calitate de profesor universitar doctor.”